

Nobelpriset - äntligen!

Det största problemet var i och för sig inte att hålla den något eremitiske och folkskygge Sigmund Eberhardt Fechner, professor emeritus vid Technische Universität München undan den allmänna mediahysteri som plägar råda några veckor före de egentliga Nobelfestligheterna. Mediaintresset var detta nådens år 2020 inriktat på två i sammanhanget något mer världsunika sensationer, än att ägna skrivierna åt denna 80-åriga kemidocent.

Intresset för litteraturpriset, däremot, hade aldrig tidigare varit större, och var i paritet med 2016 års tilldelning av priset till en världsartist - om än med stor poetisk ådra. Nu gällde ju, som alla vid det laget borde veta, det extrema förhållandet att Akademin hade den dåliga smaken att återigen sänka sin legitimitet genom att låta en utav de egna få del i de eftersträvansvärda 8 miljonerna. Att det 1974 utbrutit ett veritabelt ordkrig mellan förespråkare för Harry Martinsson och Eyvind Johnson var inte ett glömt och förlåtet kapitel i litteraturprisets historia. Och det hjälpte föga att prissumman skulle delas med den halvt döende amerikanska romanförfattarinnan Joyce Carol Oates.

Att däremot den förre ständige sekreteraren Horace Engdahl var den lyckliga mottagaren retade en tämligen enig världspress. - Who the hell is Horace Engdahl? skrek de mindre litteraturkunniga reportrarna på Fox News och även om The Times höll en något mer civiliserad ton så stod även där frågetecknen bland de kommenterande läsarna som spön i backen.

Även om kultursidorna i Sverige var mer välvilliga rådde en minst sagt närmast ståplatsliknande stämning även här. Din Åsikt, som det nystartade debattprogrammet i SVT bytt namn till, hade sedan en månad tillbaka en stående punkt på programmet: För och emot Horace. Marcus Birro, Björn Ranelid och Ulf Lundell var återkommande koleriska gäster, där de med omväxlande rodnande och vita kinder ömsom väste och ömsom skrek ut sin avsky mot Akademin. På den horatiska sidan uppträdde ofta Kristina Lugn, vars namn för tillfället ej klädde henne. Hon hade svårigheter att snabbt komma till tals mot de ordsvadande kombattanterna.

Folk i allmänhet hade mycket svårt att hänga med i diskussionen och tenderade snarast att hålla med debattörerna enbart baserat på rent politiska preferenser. Det oklara parlamentariska

läge som uppstått pga det exakt lika antalet ledamöter för s och sd efter extra valet året innan och där L fick ty åtföljande respass ur parlamentet, vilket ju lett till att Stefan Löfven fortfarande satt kvar med hoppande majoriteter. Därav att Marcus Birro uppträdde ovanligt surt och nu lade på ett extra kol i alla debatter rörande "etablissemanget". Den andra kändisen i kd, Lars Adaktusson, förhöll sig dock lugn från sin upphöjda position som före detta Europaparlamentariker plägar göra.

- Era förbannade rövslickare, hade Marcus väst helt hörbart för en motdebattör torsdagen före Nobelveckan. Det skedde på väg ner från podiet.

Givetvis uppstod dagen därpå en stor fråga ifall Birro verkligen sagt det han i verkligheten faktiskt undsluppit sig. "Rövslickare-frågan" upptog därefter givetvis medias löpsedlar hela helgen och några dagar därpå. Lotta Gröning, Göran Greider och Carl Rudbeck hade alla sin mening klar i Godmorgon världens Panel på söndagsmorgonen.

- Det var ju nästan bokstavligt som att svära i kyrkan, sade Rudbeck.

- Men dä va ju ingenting mot vad Uffe sa veckan innan, genmälde Lotta Gröning på sitt väloljade dalmål.

- Att kalla Horace för en "inställsam hovnarr" var väl bara kul, tyckte Göran Greider och tillade: "Som varande poet är jag benägen att hålla med".

Så hade den här mediala trätan pågått rörande litteraturpriset under tre-fyra veckor och med de politiska övertoner som följde blev en stor del av den läskunniga delen av det svenska folket djupt engagerade. Även de i kulturfrågor tämligen obevandrade sd-politikerna lade sig i och ställde sig på ett märkligt och motsägelsefullt sätt på etablissemangets sida. Deras skadeglädje var ju fortfarande ett år efter valet stor gentemot L och på Fria tider hudflängdes Marcus Birro. Även vänsterfolk som Ulf Lundell och allmänt snälla författare som Björn Ranelid fick sina fiska varma. Partiledaren Jimmie Åkessons uttalande var dock mer diplomatiskt:

- Det är inte politikerns sak att lägga sig i Svenska Akademiens val av pristagare, vilket antagligen var hans hittills bästa försök att beveka Nobelkommittén och ge honom en plats vid kommande banketter.

Men, ärade läsare, litteraturpriset i all ära: den verkligt stora sensationen som överskuggade

det mesta veckorna före prisutdelningen var ju att fysikpriset tydligen skulle gå till utvecklingen av en atomreaktor som sades bygga både på kvant- och vanlig fysik. Fysikpristagarna var ur sensationssynpunkt dessutom från tre stormakter, USA, Kina och Ryssland, vilket gjorde att utdelandet av Nobelprisen i Stockholm i början av december var något som det talades om både på BBC, CNN och RT. Alla knutna till länder med randiga och rutiga skäl att bedriva atomforskning inom sina egna institutioner, såvida det inte rör sig om ren grundforskning.

Det mest sensationella var således att de tre pristagarna samarbetat i stor hemlighet, men ändå ytterst effektivt via internet och egenutvecklade internationella nätverk. Igor Vestapovitch, Raymond Wheeler och Ding Yuing hade var och en sina ordinarie tjänster på universitet i Moskva, Boston och Shanghai. Raymond Wheeler från MIT i Boston var den som stod för den första och kanske avgörande studien 2017. Han motarbetades av sina egna kolleger på avdelningen för teoretisk fysik när det var dags för publicering, men studien med en avancerad tillämpning av Gentzlers oppositionshypotes, som vi inte ska gå närmare in på här, blev väl mottagen runtom i den mikroskopiska värld av fysiker som behärskade detta småttiga område.

Ding Yuing, docent vid Physics department, College of Science¹, Shanghai Universitet, som alltsedan konferensen i Paris 2015 varit väl insatt i Wheelers tankegångar, kom några månader efter den senares artikel med en vidareutveckling av rönen och lade ytterligare en legobit till det slutliga bygget - om än teoretiskt - av en kvantfysiskt baserad nukleär reaktor. Eftersom Yuings publikation skedde i en något obskyr tidskrift, *Current Topics in Solid State Physics*, vars impact factor var i paritet med *Post* och inrikes tidningar, så brydde sig de flesta fysiker mindre om de sannerligen jätteintressanta rönen och den i artikeln presenterade så kallade *Wheeler-Ding hypotesen*. Namnet på teorin var lite olycklig och berodde som vi förstår på det inte helt ovanliga problemet med att begripa kinesiska för- och efternamn.

Under ytterligare några månader levde de båda fysikernas revolutionära hypotes därför ett undanskynt liv i den vetenskapliga världen. Dock hade några svenska fysiker närstående till ledamöterna i Vetenskapsakademin ögonen öppna och när så Igor Vestapovitch den 23 december 2017 kom med den så viktiga men dittills saknade byggstenen, som benämndes

¹ Som det heter på engelska

Gammafaktorn, och som beskrevs i Igors artikel An applikation of quantum opposition using the Wheeler-Yuening hypothesis, i EPL (tidigare Europhysics letter) med en impact factor över 2, så vaknade Professor Knut Deppert till liv och ringde genast till några ledamöter i Vetenskapsakademien, varefter stenen var i rullning och som redan tre år senare skulle rendera i ett oomtvistligt fysikpris.

Ω

Men nu - för att göra en längre historia något kortare - var vi redan framme vid Nobelbanketten och Dr Sigmund Eberhardt Fechners namn lästes upp. Åttioåringen reser sig upp, ser sig omkring och iakttar de nu något småleende ledamöterna i Vetenskapsakademien som lite slumpmässigt placerats vid de bord Sigmund tvingas passera på sin väg mot talarstolen.

Han började nu känna sig en aning ängslig inför tacktalet. Något var helt uppenbart fel, åtminstone kändes det så, men en snabb blick mot frack och byxor gav inget besked: klanderfritt klädd och helt fläckfri, trots en tilltagande essentiell tremor, veckan innan diagnostiserad av vännen Dr Hubert Feuchtwängler.

- Ärade kungligheter, pristagare och excellenser, började Sigmund Eberhardt Fechner, på stapplande svenska för att imponera på menigheten.

Men då, som på ett kommande, upphävde nu samtliga ledamöter i Vetenskapsakademien ett ekande gapskratt, samtidigt som de - understödda av de därvarande väl införstådda kemidoktoranderna - slamrade med skedar och dessertassietter. I övrigt uppstod en talande tystnad.

Så reste sig ordföranden Professor Claes Fahlander i Vetenskapsakademien upp och samtidigt som en student snabbt klippte av båda Sigmunds hängslen röt Fahlander med tordönsstämma:

- Trodde du verkligen att man kan få Nobelpriset för den ytterst mediokra så kallade forskning som du höll på med på 50-talet? Skäms på dig gubbe! Ut ur detta hus! Var glad att du fick äta ljumma vaktlar och njuta av tre kalla hjortron på ostkaka!

De övriga tre kemipristagarna såg på varandra och drog nu varsin lättnadens suck.

- I always had my doubts, sade den fortfarande alerte Doug Warhurst från Columbia University.

- What did he say? frågade Hideki Ichyokawa, professor emeritus från MIT.

- Hmmm, kom det från den halvt sovande Veikko Hapalainen.

Den grundläggande forskningen kring de petrokemiska processer som nu äntligen gett nittioåringarna Doug, Hideki och Veikko sina välförtjänta Nobelpris hade ju skett redan vid slutet av 40-talet och ingen av pristagarna hade brytt sig om att se efter vad den fjärde så kallade "pionjären" inom raffinaderiprocesser, Dr Sigmund Eberhardt Fechner, hade publicerat. Inte heller hade de så kallade vetenskapsjournalisterna på våra större dagstidningar brytt sig. Däremot blev nu indignationen mycket stor och i den svenska pressen kallade genast Vetenskapsakademins ledamöter "Fördömda mobbare" och ännu värre. Några av kungligheterna instämde också till viss del.

- Man ska kunna tjemta med dyska foschkare också, men onöddigt, tyckte drottning Silvia.

Att Sigmund Eberhardt Fechner under snart 40 års tid bombarderat ledamöterna i Vetenskapsakademin med alltmer gnälliga, på gränsen till obehagliga, skrivelser var det ingen journalist som kände till eller ens ville ha reda på. Ledamöterna bakom det präktiga skämtet som själva skulle avgå samma år brydde sig föga över medias reaktion och firade i stället aktionen med en riktig brakmiddag på Hong Kong tillsammans med Ding Yuing och skålade därefter hela kvällen oupphörligt i kinesiskt risvin.

Sensmoral: ett practical joke kan vara både etiskt och teoretiskt motiverat ibland.